

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

God behoedt in nood

*“Gimel. Maakt
den HEERE met
mij groot”*

Psalm 34 : 4a

*Als u zult gaan
op de paden
buiten het
verbond, dan
zult u zijn op
paden van het
kwaad.*

Wat moet ik doen als de lofzalmen vergaan? Laat je niet neerslaan door de nood. Geef niet in moedeloosheid de strijd op. Vlucht tot God, Die behoedt in nood. Hij zal uitkomst geven. Doet u dat? Of is er misschien geen nood? Ziet u niet dat de dood achtervolgt? Dat de zonden u niet zomaar los laten? Hoe weet je dat het echte nood is? Dan drijft het uit tot God. Dan kan de hulp alleen van Gods kant komen. Als David het niet meer weet, dan blijkt dat de Heere het wel weet.

David is gevlucht naar het plaatsje Nob. Daar stond de tabernakel. Daar werden de offers gebracht. Daar werd gebeden tot God. Maar als David daar aankomt ziet hij tot zijn schrik dat er een zekere Doeg is, een vertrouweling van Saul. Kan het slechter? Als je tot God je toevlucht neemt en daar je grootste vijand ontmoet? Doeg, die het straks aan Saul zal doorvertellen: Ik heb David gezien! In Nob! En Achimelech heeft hem geholpen!

David valt Doeg niet aan. Zoekt die strijd niet. David zoekt God. Als je ziel zo ontrust is en je niet meer kunt zien in het geloof, dat de Heere ook de tegenspoed bestuurt en leidt, dat alle narigheid, niet buiten de hand van de Heere omgaat: ziekte, zorg, vervolging, honger, vijandschap, achtervolging, dood, zonden... waartoe kom je dan?

David valt ten aanhore van Doeg in een leugen. Hij zegt tegen Achimelech: De koning had een geheime boodschap voor mij. Ik moest haast maken. Ik had geen

tijd meer om te eten. Zelfs niet om mijn wapen mee te nemen. Heb je voor mij wat te eten? En heb je een wapen, een zwaard?

Wat kan een kind van God diep vallen. Op wegen gaan, waarvan je later met schaamte en droefheid zult belijden: Hoe heb ik dat kunnen zeggen? Een kind van God zal dat betreuren. Maar voor dat zover is, zal je de pijn ervaren van wat je gezegd en gedaan hebt. Zal het tot smart worden. Schuld worden voor God. Daar leeft David vanwege de spanning op dat moment nog overheen.

David moet het beeld van Christus gelijkvormig worden! Hij, Die grote Zoon van David zal geen zonde doen. Hij heeft het gezegd: Petrus, doe dat zwaard weg! Hij heeft gezegd: Wie achter Mij wil komen, neme zijn kruis op en volge Mij. Kies niet eigen wegen. Als je in nood bent en als mensen je niet kunnen helpen, vlucht tot God, Die behoedt in nood. Waar moet David dan heen?

Hij vlucht naar het plaatsje Gath, waar Goliath vandaan komt! Wij zouden zeggen, dan ben je niet goed bij je verstand als je dat doet. Maar God behoedt in nood. Dat is de les. Daar gaat het om. Natuurlijk moeten we spreken over wat David gedaan heeft. Hoe het geloof in het leven van David al dan niet functioneerde. Maar we moeten in dit alles vooral zien, hoe de Heere David en zijn leven bestuurt. God is bij David. Voor ons onbegrijpelijk. Dat het allemaal zo verkeerd gaat, is aan David zelf te wijten. Hij is zelf naar de vijanden gegaan. Zo hoog kan de nood dus gaan. Zo radeloos,

wanhopig kan een ziel zijn. Mag ik het wat sterker zeggen: zo ver kan een kind van God afwijken, omdat hij het niet meer ziet, niet meer weet. Maar God behoedt in nood. In het begin van de tekst staat: Gimel. Het is in het Hebreeuws de beginletter van het woord ‘gad-de-loe’, dat betekent: ‘laten we groot maken’ de HEERE. Dat is het voornaamste. Dat staat voorop. Ondanks wat David overkomt. Het eerste is dat hij zegt: De HEERE is te loven, te prijzen, ondanks wat mij overkomt.

Wanneer? Als het voor de wind gaat? Dan is het makkelijk. Maar ook als het tegen zit. Als jij door een diep dal gaat. Als het geloof, niet geloofd. Als je het niet kunt bezien. Wat zult u daar veel profijt van hebben, als u dan zult zeggen: Maakt de HEERE met mij groot. De HEERE, met allemaal hoofdletters, Die trouw is, Die het beloofd heeft. Om Jezus’ wil! De God van het verbond. Die God Die zegt: Als u zult gaan op de paden buiten het verbond, dan zult u zijn op paden van het kwaad. Keer nochtans weder tot Mij. Wend u tot Mij, Ik zal u uitredden. En gij zult Mij grootmaken.

Wat is dat: God groot maken? Dat kan toch niet? God is groot. Wij begrijpen niet hoe groot God is. De wereld houdt Hij in stand. Hij zorgt voor Zijn volk. Grote zondaren kunnen Hem toch niet groter maken?

Wat betekent dat toch: God groot maken?

Als wij iets niet goed kunnen zien, dan hebben we een bril of een vergrootglas nodig. Zo is het met het groot maken van God. Eerst moe-

Maar als ze op Jezus zien, zien ze ook door het vergrootglas al de andere deugden van God.

ten onze blinde zielsogen voor Hem en ons leven buiten Hem open gaan. Je hebt daar het licht van de Heilige Geest voor nodig. Maar als we dan gaan zien, dat alle dingen die ons door eigen schuld overkomen, niet buiten Hem om gaan, dan gaan we de dingen in een ander licht zien.

In de tijd van de Heere Jezus kwam iemand tot Hem, die heel klein van zichzelf dacht, die zich een onwaardige noemde. Hij hoorde niet bij het volk van God. Hij zei: Ik ben het niet waardig dat Hij naar mij hoort. Hij dacht heel klein van zichzelf. Maar hij keek door een vergrootglas naar de Heere. Hij dacht groot van de Zoon van God. En hij beled: U bent wel waardig om geëerd te worden.

Dus iemand die klein van zichzelf denkt en die groot denkt van de trouw van God, van de macht, van de wijsheid, van de heerlijkheid van God, ja van al de deugden van

God, die maakt God groot. Die denkt groot van Gods heiligheid en zegt: Ja, het kan niet, dat God naar mij hoort, vanwege mijn onheiligheid.

En ze gebruiken het vergrootglas als ze kijken naar Gods rechtvaardigheid. En ze belijden: Wie zou voor de rechtvaardige God kunnen bestaan? Ik onrechtvaardige kan voor de Rechter van hemel en aarde niet bestaan. God zou geen onrecht doen als Hij mij zou veroordelen.

Maar als ze op Jezus zien, zien ze ook door het vergrootglas al de andere deugden van God. Hij is ook genadig en barmhartig, lankmoedig, groot van goedertierenheid. Hij is getrouw. Hij is groot. In alles. Dat kunnen zij niet klein krijgen.

Welnu, dat bedoelt de tekst met het groot maken van de Heere. Dat gebeurt door kleine mensen, als ze op de grote God zien. Dat wordt door de Heere geleerd

als je het zelf niet meer weet. Als je je in alle bochten zou willen wringen en er niet meer uit kan komen. Als het onmogelijk is om je zelf te verlossen. Langs een wonderlijke weg heeft de HEERE David verlost. God bestuurt niet alleen het leven van David, maar ook uw en jouw leven. Hij wil verlossen. Hij wil vrede geven door het bloed van het kruis. Dat u Hem leert kennen. Die Naam waardoor u zalig moet worden. Zijn Zoon is een Zaligmaker van grote zondaren. Bent u in grote nood? Deze grote God is machtig om grote zondaren te verlossen. Komt, gebruikt het vergrootglas van het geloof en maakt God met David groot.

M. van der Sluys

In de dadelijke bekering is dus een wezenlijk element van heiligmaking. En in deze heiligmaking bevinden we hier, aan deze zijde van het graf, tweerlei. Er is iets in, hetwelk nog onvolkomen en besmet is. De lust en liefde van het nieuwe leven is in zichzelf, als werk van de Heilige Geest, gaaf en volkomen. Het nieuwe leven begeert niet gedeeltelijk, maar geheel voor de Heere te leven. Het strekt zich uit tot alle de geboden en inzettingen Gods. Het wil in zijn willen en beleven Gode als gelijkvormig zijn. Niet slechts naar sommige, maar naar al de geboden Gods begint zulk een mens te leven. Dit noemt men volmaakt in de delen. Daar is in één woord gezegd, niets wat van God is, zonder onderscheid of uitzondering, of het wordt door het nieuwe leven tot een bedenken en doen, een kennis en beleven, begeerd en bemind. Daartoe zijn de gelovigen dan ook geroepen. Zij zijn geroepen tot heiligheid: 1 Thess. 4:7; tot heerlijkheid en deugd: 2 Petrus 1:3; om te verkondigen de deugden Desgenen Die hen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht: 1 Petrus 2:9. Zowel met daden als met woorden.

*G. Wisse,
De bekering des mensen.*

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over Psalm 34:4a 'God behoedt in nood' van ds. M.v.d. Sluijs. Ds. Tanis behandelt DL 2 art. 2 "Jezus Christus is Borg". Ds. P. Roos schrijft een bijdrage over de komende Generale Synode. Ds. M.A. Kempeneers behandelt Daniël 2:24. Ds. K. Hoefnagel schrijft over moeilijke Psalmen. Ook treft u een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek uit een preek over 2 Samuël 6:22 'De nederige koning David met blijdschap huppelende voor de ark des Heeren.' Er wordt ook aandacht besteed aan het boek van Jonathan Edwards 'Religieuze gevoelens.' Tenslotte nog een boekbespreking.

Elburg

Zaterdag 13 juli werd kand. J. de Bruin bevestigd als predikant door ds. K. Visser en heeft hij intrede mogen doen in de gemeente van Elburg. Het waren goede en drukbezochte diensten. Vele bekenden hebben elkaar ontmoet en gesproken. We wensen ds. De Bruin en zijn gezin alsook de gemeente en de kerkenraad van Elburg van harte Gods onmisbare zegen toe.

Ontmoetingsdag

D.V. zaterdag 14 september in de Chr. Geref. Kerk op Urk, Almerelaan 1a. De Heidelbergse Catechismus zal centraal staan. 's Morgens zal ds. A. van Heteren spreken over 'troost' en zal ds. A.J.T. Ruis spreken over 'ellende'. 's Middags zal ds. W.E. Klaver spreken over 'verlossing' en ds. K. Hoefnagel over 'dankbaarheid.' Aanvang morgensamenkomst is half 11 en aanvang middagsamenkomst is 2 uur.

Fam. P.J. Boers

Onlangs was de fam. P.J. Boers 25 jaar getrouwd. Dat is reden tot dankbaarheid. We hopen van harte dat de Heere nog vele jaren zal dragen en sparen voor elkaar en voor de kinderen en dat onze administrateur ook nog vele jaren zijn werk zal kunnen en mogen doen voor ons blad en onze stichting.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal in verband met de vakantietijd D.V. dinsdag 27 augustus 2013 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 15 augustus.

AvH

Jezus Christus is Borg

In verschillende landen zijn vredesmissies gestationeerd. Dat is op zichzelf genomen een goede zaak. Alhoewel in het land waarin zij gekomen zijn een gespannen situatie is met al de gevolgen van dien. Het accepteren van de gezonden missie kan het begin zijn van herstel of leiden tot onderlinge vrede. Soms duurt het lang om vertegenwoordigers van partijen aan de gesprekstafel te krijgen. Bij handhaving van eigen rechten en standpunten is het overleg moeilijk, het verloopt moeizaam en het kan zelfs afgebroken worden. Een goed resultaat is verblijdend en heeft goede gevolgen.

Vrede

Nu moeten we niet menen dat het beeld en het werk van de vredesmissie zo overgebracht kan worden op de Persoon en het werk van de Heere Jezus Christus. Hij is geen Vredesonderhandelaar. Zeker, Hij spreekt van vrede en wijst op vrede. Wat vrede is en wat dat doet. Denk aan wat de Heere Christus sprak tot Zijn discipelen: Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u; niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u (Joh. 14:27). De inzet van een vredesonderhandelaar is om twee partijen die een conflictsituatie hebben of vechten om eigen recht in een goede verhouding tegenover elkaar te brengen. Elke partij kan spreken en zelfs met voorstellen komen. Zo nu kan in geen enkel opzicht een vergelijking gemaakt worden met onze verhouding tot God de Heere. God de Heere is volledig onschuldig. Het gebeuren in het paradijs ligt in geen enkel opzicht aan God. Hij was steeds rechtvaardig en ook goedertieren in Zijn handelen, zodat er geen enkele reden was om afscheid van Hem te nemen en een vijandige, zondige houding tegenover Hem in te

nemen. Het schuldig zijn heeft de mens zelf gewild.

Geen onderscheid

Nu kan niet slechts gedacht worden aan de daad van de paradijsmens. Wij staan daar niet los van. Duidelijk wordt dit in Gods Woord tegen ons gezegd. Voor onszelf is van belang te lezen, te aanvaarden en te belijden voor God wat Paulus in Romeinen 3 schrijft van heel de mensheid. Niemand is uitgesloten. We dienen er ook op te letten dat Paulus zichzelf insluit bij wat hij schrijft. Het staan, de houding en de gezindheid ten opzichte van God wijzigt zich door niets. Geen daad van de mens kan iets veranderen. Wel kan de menselijke gedachte leiden tot zelfverblindings. Dat zien we in de houding van de Farizeeërs ten opzichte van de Heere Jezus. Paulus zegt met nadruk: er is onder de mensheid geen onderscheid, want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid van God (Rom. 3:23). Dat er voor God geen onderscheid is wordt toch niet verdoezeld? Het heeft toch wel een plaats in de prediking en in het gesprek?

De Borg

Nu staat er in artikel 2 dat wij door onszelf niet kunnen genoegdoen. Dat betekent dat de straf op de zonde blijft. Tevens is bevrijding van de toorn uitgesloten. Maar er is toch vergeving? Vergeving voor ieder die gelooft. Waarom dan nog het getob over de zonden? Alles is volbracht en dat dient alleen maar geloofd te worden. God hoeft niets meer te doen. Hij heeft alles gedaan. Dat staat toch ook in de belijdenis. God heeft uit oneindige barmhartigheid Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Borg gegeven. Dat mag blijdschap en troost geven. Laten we Jezus Christus

aanvaarden, want Hij is door God als Zaligaker, als Borg ons gegeven. Wanneer er in het onderwijs geven niet meer volgt dan alleen het accent op geloven, overdenken en zo roemen, dan wordt geen recht gedaan aan het Woord van God. Gaat het over het Borg zijn voor, dan geeft de Schrift lessen. Een sprekend beeld lezen we in Genesis 43. De heer van Egypte eist dat Benjamin meekomt op de reis naar Egypte. De reactie van vader Jakob is te vatten. Maar het indringende woord van Juda is: ik zal borg voor hem zijn, van mijn hand zult gij hem eisen. Tot Jozef zei Juda: uw knecht is voor deze jongeling borg bij zijn vader (Gen. 44:32). In zijn nood riep Hizkia: o HEERE, ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg (Jesaja 38:14). Aan het veelbevattende woord van de Heere zelf mogen we niet voorbijgaan: En Zijn Heerlijke zal uit hem zijn en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen; en Ik zal hem doen naderen, en Hij zal tot Mij genaken; want wie is hij, die met zijn hart borg worde om tot Mij te genaken? spreekt de HEERE. Jeremia 30:21. Op Jezus' heilsdaad en vrucht wordt in Hebr. 7:22 gewezen. Van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden. Van Hem staat geschreven in het verbond, in het testament, dat Hij zal sterven en Zich zal overgeven in de dood opdat erfgenamen zullen delen in de weldaden van het verbond. De betekenis van het Borg zijn van Jezus Christus behoort voor ons te spreken en te leven. Jezus Christus is de eeuwige Borg en we hebben Hem nodig, want Hij is ook de enige Borg.

Plaatsvervanging

Terecht staat in art. 2: Jezus is als een Borg gegeven om voor ons genoegdoening te doen. Voor ons, in onze plaats is Jezus zonde en vervloeking aan het kruis gewor-

Geen daad van de mens kan iets veranderen. Wel kan de menselijke gedachte leiden tot zelfverblindings.

den. Laat niemand dit zomaar overnemen, wanneer men geen Borg en Zaligmaker, geen Pleiter voor God nodig heeft voor dit en het toekomstige leven. Het leven is door Hem alleen. Belijden we dit dan is er de hartelijke overname van en instemming met wat er staat in het avondmaalsformulier. Daarin staan treffende gedeelten die een ware avondmaalganger niet vreemd zijn. We lezen: wij komen niet tot dit avondmaal om daarmee te betuigen dat we in onszelf volkomen en rechtvaardig zijn, maar integendeel, aangezien wij ons leven buiten onszelf in Jezus Christus zoeken, zo bekennen we daarmee dat wij

middenin de dood liggen. Er staat niet lagen, maar liggen! Laten we daarvan doordrongen zijn. Daar bij is betrokken wat in het formulier zo duidelijk overtuigend wordt beleden wat Jezus Christus als Borg en Middelaar bijzonder aan het kruis wilde doen en wat Hij daardoor verdiend heeft. Wanneer dit werkelijkheid voor ons is geworden, dan staat het in ons leven gegraveerd: Ik voor u daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven. Verschillende keren is in de vorige eeuw gezegd: het avondmaalsformulier is klassiek. Wel oud, maar niet verouderd. Het kan en mag niet gewijzigd worden, noch minder vervangen worden,

want het vertolkt wat de Heilige Schrift zegt. We hebben in het formulier de leer van de Schrift. Vele geluiden worden gehoord zoals: onduidelijk, onbegrijpelijk en te lang. Het is te hopen dat de begeerte leeft dat men nader en dieper mag kennen wat het formulier belijdt. Ook wat in het dankgebed is vastgelegd. In het formulier zelf bemerken we dat de opstellers niet formalistisch dogmatisch bezig waren maar met de Schrift in hart en hand. Verlicht door de Heilige Geest. Met persoonlijke betrokkenheid.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

Generale Synode

Nu de afgevaardigden bekend zijn, kan er enig zicht ontstaan op het verloop van deze vergadering. Een Synode wordt vooral door twee factoren bepaald: wie zijn de afgevaardigden en wat vermeldt de agenda? Dat is vanuit menselijk oogpunt bezien. Boven alles staat het beleid van de Heere. Dat mogen we nooit vergeten. Maar Hij regeert door middel van mensen.

Synodale schaduwen

Het lijkt een concentratie op het midden te worden; revolutionaire besluiten zullen waarschijnlijk niet veel kans krijgen. Dat is een winstpunt. Een evenwichtige instelling heeft heel veel voor, als het niet verwordt tot een compromis van veel water bij de wijn.

De laatste jaren is er een toenemende afstand gegroeid tussen Synodale besluiten en plaatselijke initiatieven. Het gevaar van een centrumpositie is dat voor de beide flanken geen klare wijn wordt geschonken. Tussenstandpunten blijven voor veler waarneming te veel hangen in niets zeggende algemeenheden. Daarin zijn politici heel bedreven, maar ook de kerk kan vervallen in deze denktrant. Ieder wil graag zijn eigen gelijk horen. Het gevaar van het synodale niveau is het sparen van de kool en de geit.

Ik herinner me uit mijn synodale jaren, dat een GS nimmer besluiten formuleert in de categorieën ja

en nee. Het zijn lange verhalen en logge formules. Waarom? Omdat alle standpunten in de formulering verwerkt moeten worden. Je kunt in de overwegingen en de oordelen ieder aan bod laten komen. Het besluit krijgt daardoor een pluriform en mistig karakter. Een voorbeeld: De regering, constaterend dat er te veel fijn stof is, overwegende dat er verschillend gedacht wordt over de gevolgen hiervan, van oordeel dat de auto onmisbaar is, besluit dat er tussen 10 en 2 uur geen gemotoriseerd verkeer is toegestaan. Zo ontstaat een compromis. Dat heeft z'n goede kanten. Een heel simpel voorbeeld dat u makkelijk kunt begrijpen. In dit voorbeeld is de uitkomst aanvaardbaar. Een synode met enig gevoel van eigenwaarde heeft echter minstens een kleine pagina nodig om alle op- en aanmerkingen die gemaakt zijn, in het besluit te verwerken. Welke weg wijst dan het uiteindelijke besluit? Nog een voorbeeld:

De GS, overwegend dat 40% voor is, constaterend dat 60% tegen is, besluit de zaak aan de vrijheid der kerken over te laten. Dit is, ik geef het toe, een veel te simpele voorstelling van ingewikkelde problemen; maar er ligt toch een kern van waarheid in. Zo gaat het soms. U krijgt hierdoor als kerkganger op afstand een flauwe indruk van de manier waarop kerken soms te werk gaan.

Een synode zou in één week klaar kunnen komen, als er gestreefd werd naar eenduidigheid. Andere kerken hebben veel minder tijd nodig. Het lijkt een huismerk van onze kerken te zijn. We zijn helaas gewend geraakt aan de gedachte dat alles ingewikkeld is en dat alles ingewikkelder kan worden. We zijn broeders, dus we rekenen met elkaar. We willen ieder meenemen in het besluit. Dat vind ik een heel goede gedachte, als deze maar ingeperkt wordt door de heldere taal van Gods Woord. Daar kunnen we echter lang niet altijd zeker van

Een synode zou in één week klaar kunnen komen, als er gestreefd werd naar eenduidigheid.

zijn. Men lijkt zodoende van mening te zijn, dat ieder standpunt z'n goed recht heeft.

Er zullen pastorale motieven ten grondslag liggen aan kerkelijke formules. We willen ieder immers behouden bij de gemeente. Op termijn echter blijkt vaak, dat we op die manier juist geen van beide groeperingen vasthouden.

Daarom moet de koers die men vaart, allereerst door Gods Woord bepaald worden. Nu zal iedereen dat direct toestemmen. Maar zonder de leiding van Gods Geest hebben we een verkeerde kijk op de wil van de Heere. Ons verstaan van de Bijbel wordt mede bepaald door de factoren van opvoeding, traditie en modern denken. Daar hebt u het probleem. Ieder mens moet zelf leren omgaan met wat de opvoeders hem of haar meegaven. Het is overal waarneembaar dat men, onder invloed van de tijdgeest (!), de standpunten aanpast. Men wil de Bijbel eigentijds verstaan. U komt het steeds meer tegen: wat Gods Woord zegt moet gezien worden als waarheid voor de tijd, waarin de Bijbel ontstond. We hebben nu de roeping de inhoud van Gods Woord te transponeren naar onze tijd. Dan kan alles er heel anders uit gaan zien. In onze kerken is momenteel op veel gebieden de invloed van de mondige mens in het eigentijdse denken onmiskenbaar aanwezig.

Als mensen er bijvoorbeeld over klagen dat zij de preek niet begrijpen, dan kunnen we twee dingen doen. We kunnen òf de prediking op een lager niveau plaatsen, door deze toe te snijden op de vraag van de markt, òf we kunnen de hoorder in gebreke stellen en hem opvoeden tot het peil van de Goddelijke waarheid. Ik weet dat ook hier de oplossing vraagt om een evenwichtige benadering, maar een feit is ook dat het compromis gevaarlijke schaduwkanten heeft. Hoe zou een arts dat op medisch terrein oplossen, die kiezen moet tussen leven en dood? Hoe gaan de universiteiten daarmee om? Maar vooral: hoe zal God de Heere deze wisselende instelling van de mens beoordelen?

Bezinning op het verschijnsel

“compromis” zou een agendapunt moeten zijn.

Bijbelse helderheid

Niemand kan ontkennen dat hij de Bijbel bij tijden wil laten zeggen wat hij wil. Dat gebeurt op kansels, het gebeurt in kantoren, het gebeurt op de markt. We zijn anders gaan denken, er groeit een kloof met de oude waarheid der Schrift, en zodoende brengen we de Bijbel over naar onze tijd, in plaats van dat we ons denken brengen onder de heerschappij van de Schrift. Daarom moeten we telkens weer kritisch naar onszelf kijken wat we doen met het vaste fundament dat staat en met de onwrikbare steunpilaren, waarvan we zingen in psalm 111. Ook al begeert ieder dat te doen, het is een andere zaak om die poging bewust als deugdelijk en gewenst gestalte te geven. Gebeurt dat niet, dan buigen we Gods Woord om naar de behoeften van de mens en wordt God onder onze handen, met eerbied gesproken, tot een afgod. Dan zijn we inmiddels terecht gekomen in een leugenleer. Dit kan geen veilige weg zijn. Wij moeten in de weg van bekering en geloof omgebogen worden naar de waarheid van Gods Woord.

Wat zal in dit licht de Synode doen? Het is heel sympathiek als men niemand pijn wil doen. Men zal heel ernstig en serieus een weg zoeken vanuit Gods Woord in de vragen van deze tijd. Ik wil graag beginnen onze broeders te stimuleren en aan te nemen dat zij de Bijbel bij de hand houden. Ik ben op voorhand dankbaar dat er geen selfmade theologie zal worden geleverd. Maar ik besef ook dat we er dan nog niet zijn. We moeten het Woord ook als een banier opheffen en vandaaruit de leugenleer bestrijden. In die zin en met deze bedoeling wil ik meedenken met hen die geroepen zijn tot het leiden van de kudde. Het advies om te blijven bij hetgeen we geleerd hebben, zou ik met vele redenen kunnen omkleden. Niettemin zullen velen daarentegen denken dat deze voorstelling van zaken te simplistisch is. Men zal zeggen: onze tijd vraagt om

nieuwe oplossingen, of, als we het oude spoor willen vasthouden, om heroriëntatie vanuit het beginsel. Dat wil ieder Synodelid. Maar we komen er niet met goede bedoelingen en “pastorale” overwegingen. Laat pastoraat niet verworden tot een denken vanuit de mens en een schone leuze om de mens op de troon te houden. Wie zichzelf kent, zal beducht zijn voor dat gevaar.

We kunnen veel vrede vinden als we ons gewoon willen houden aan Gods Woord. Dat is de veiligste weg. Dat vraagt de Heere en dat leert de praktijk. Denk aan de resultaten van het linkse en het rechtse denken. Waar komen de mensen nog naar de kerk en waar zijn de kerken leeg? Het is onmiskenbaar duidelijk dat de Heere telkens weer de roep doet klinken om te houden wat we hebben. Jeremia roept op tot de oude paden, Jezus spreekt van de smalle weg en het bewaren van Zijn geboden, Paulus raadt aan de dienstmaagd uit te werpen, Johannes wil de rok haten die met het vlees besmet is, en ga zo door. Doorgehakte knopen. Dat ging in die tijd ook niet over makkelijke oplossingen. Het lag toen ook ingewikkeld. Maar men wist helder wat de weg moest zijn. Nergens pleit Gods Woord ervoor om de tijdgeest te omarmen. We worden gewaarschuwd voor het hinken op twee gedachten. Het gaat niet om progressieve of behoudende kerkmensen, het gaat om waarheid of leugen. Laten u en ik niet denken dat wij de waarheid wel dienen. Dat moet blijken. Maar laten we de tegenstellingen niet verdoezelen of onder de tafel werken. Radicalisme leidt tot dweperij, maar ondanks dat gevaar leert Gods Woord ons dat we helder en duidelijk moeten zijn. Ik las juist dezer dagen de geschiedenis van Micha. Hij leefde in de dagen van Achab. Hij werd zo slecht begrepen dat hij in de gevangenis terecht kwam. Achab bestempelde hem als een zwartkijker. Zo ging het niet met de vierhonderd profeten die brood aten aan Achab's tafel. Achab had ook zijn profeten. Er was in zijn stijl een zeer godsdienstige inslag waar te nemen.

We moeten het Woord ook als een banier opheffen en vandaaruit de leugenleer bestrijden.

Maar Micha bleef door Gods genade dezelfde. Hij werd onder druk gezet. Wees nu ook eens aardig voor de koning.

Wat is er een moed voor nodig om een Micha te zijn. Of een John Knox. Of een Luther. Wat is er een moed voor nodig om tegen de koning in te gaan. Om het op te nemen tegen vierhonderd dominees. Micha wist niet van wat wij noemen "voortschrijdend denken". We bewandelen al zo lang de weg van het relativeren, dat we Micha lang geleden al de hand ten afscheid gegeven hebben. Het moment is al gepasseerd, waarop veel discipelen de Heiland verlieten om niet meer met hem te wandelen. Maar Micha bleef door Gods genade dezelfde. Hij werd onder druk gezet. Wees nu ook eens aardig voor de koning. En hij doet dat aanvankelijk nog ook, maar heel opmerkelijk, als hij dat doet, wordt hij niet geloofd. De koning heeft er een eerlijk besef van dat

de waarheid niet in zijn lijn ligt. Hoe verknocht kan een mens zijn aan de duisternis! Tegen beter weten in. Micha raakt slaags met Achab, ook met de vierhonderd, maar niet met Josafath. We zien hier drie lijnen. Eerst die van Achab, die bewust zich keert tegen Gods wil. Dan is daar Micha, die onbuigzaam Gods eer handhaaft. Daartussenin staat Josafath, een zeer godvrezend koning. Josafath vervalt in een vriendelijke aarzeling. Het is heel bijzonder dat hij, na de vierhonderd gehoord te hebben, vraagt om nog een profeet des Heeren. Hij wijst hiermee de vierhonderd geheel af. Hij vertrouwt die waarheid niet. Maar hoe kan het dan dat hij toch mee gaat in de strijd? We zien dat hij bezweek voor de druk van zijn omgeving. Hij riskeerde daarmee

heel veel en zette alles op het spel. Het had zijn leven kunnen kosten. Josafath valt Micha niet bij. Hij vraagt naar Gods Woord, maar handelt er vervolgens niet naar. In Achab zien we de goddeloze ontkenning van Gods Woord. In Josafath zien we de poging om zowel Achab als Micha aan de hand te houden. Hugh Latimer stond eens voor de koning in Westminster. Hij sprak duidelijk hoorbaar tegen zichzelf: Latimer, bedenk dat je voor de machtige vorst van ons land staat. Daarna sprak hij: Latimer, Latimer, bedenk dat je gesteld bent voor de Koning der koningen. Moge al ons kerkenwerk, van de synode, van de kansels, van de gemeenten altijd en overal staan in dit teken.

P. Roos

Voor de jeugd

Daniël voor jongeren

Daniël 2:24
Daarom ging Daniël in tot Arioch, dien de koning gesteld had om de wijzen van Babel om te brengen; hij ging henen en zeide aldus tot hem: Breng de wijzen van Babel niet om...

Hebben jullie weleens van Robert Murray MacCheyne gehoord? Dat was een Engelse predikant, die in 1843 op 29-jarige leeftijd gestorven is. Hij is de dichter van 'Eens was ik een vreemdeling voor God en mijn hart'. Robert was 18 jaar toen hij tot God werd bekeerd. En wat was één van de eerste dingen die hij toen ging doen? Anderen vertellen van Christus. Hij was bewogen met de zielen van zijn medemensen. Hij ging de achterbuurten in om te Evangeliseren. En hij was opgetogen als hij zag wanneer mensen tot bekering kwamen. Dat hij gebruikt werd om mensen tot God te leiden. In 1831 schrijft hij in zijn dagboek: 'Dat heeft mij meer verkwikt dan duizend preken!'

Als je zelf genade ontvangt, krijg

je bewogenheid met medemensen. Niet alleen voor wat betreft de aardse dingen, dat natuurlijk ook. Dat is trouwens altijd zo. Wanneer je zelf iets meemaakt, dan heeft dat tot gevolg, dat je meer oog krijgt voor wat anderen meemaken. Wanneer je zelf een ernstige ziekte krijgt, dan ga je meeleven met de ziekten van anderen. Of wanneer je je vader of moeder verliest, dan besef je ineens wat andere jongeren op dit gebied hebben meegemaakt. Dan zul je eerder dan vroeger een kaartje naar zo iemand sturen. Of op een andere manier je medeleven tonen.

Datzelfde gebeurt ook als je tot bekering komt. Dan krijg je niet alleen oog voor de noden van dit aardse leven, maar ook voor de noden van het geestelijke leven. Als je iets gezien hebt van je zonde en je schuld. Van je strafwaardigheid en je verlorenheid. Dan ga je zien dat je naaste net zo schuldig en verloren is als jij. En dan krijg je medelijden met hem. Dan kun

je niet onbewogen toezien hoe hij zonder God doorleeft.

Bij Daniël zien we die bewogenheid ook. Want hij zegt in vers 24 ... *Breng de wijzen van Babel niet om...* Daniël vond het verschrikkelijk, dat bevel van Nebukadnezar dat alle wijzen van Babel moesten worden gedood. Daar heeft hij wakker van gelegen. En toen Daniël de Heere gevraagd heeft om barmhartigheden (vers 18), toen heeft hij ze niet alleen voor zichzelf gevraagd. Maar we kunnen er zeker van zijn dat hij dat ook voor de wijzen heeft gedaan. Want er gingen mensen sterven. En dat kon Daniël niet onbewogen aanzien. En hij heeft ook voor die mensen om barmhartigheid gevraagd.

Misschien denk je: maar hoe kon Daniël dat doen? Die wijzen van Babel waren toch allemaal duivelskunstenaars? Dat waren beoefenaars van magie en occultisme? Die hielden de mensen bezig met

duivelse praktijken, het waren dienaren van de satan! Jawel. Zeker. Maar het waren óók mensen met een ziel voor de eeuwigheid. En als een kind van God op zijn plaats is, dan krijgt hij toch medelijden en bewogenheid met mede-zondaren die op reis zijn naar de ontmoeting met God. Wie ze ook zijn. Daarom vroeg Daniël aan Arioch: spaar ze, dood ze niet, breng ze niet om.

En dat komt ook als een vraag naar ons toe. Hoe staat het met de bewogenheid met onze naaste? Die vraag heeft er alles mee te maken of wij onze eigen nood al hebben gezien. Als je dat niet kent, als je daar nooit over hebt nagedacht, als je daar nooit bang van bent geweest, dan zul je dat voor je naaste zeker niet zijn. Dan loop je er niet mee dat andere mensen moeten sterven en voor God moeten verschijnen. Als je dat voor jezelf ook niet kent.

Paulus kende dat. En toen zei hij: *‘Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof!’* Hij had er weet van, hij

wist wat dat was. De schrik des Heeren. Hij was geschrokken van de toorn van God over de zonde. Hij had er iets van gevoeld in zijn binnenste. En toen kreeg hij oog voor de nood van andere mensen. En hij kon het niet aanzien dat al die mensen voor eeuwig verloren zouden gaan.

En als we zelf de genade van de Heere hebben mogen ontvangen, dan gunnen we dat onze naaste ook. Dan krijgen we ook hoop voor onze naaste. Als de Heere zo iemand als mij heeft willen sparen. Dan kan het ook voor die ander.

Dit is ook één van de dingen die meespelen als de Heere roept tot zending, evangelist of dominee. Misschien loop jij daar ook wel mee. Met het verlangen om andere mensen het Evangelie te mogen verkondigen. Nu is dat verlangen wel noodzakelijk, maar om dominee of zending te worden, is dat niet genoeg. Vanuit Gods Woord moet het je overtuiging zijn dat de Heere je roept om het Evangelie te verkondigen.

Maar natuurlijk is dat verlangen op zichzelf genomen wel goed. Ik

denk dat ook meisjes en vrouwen dat verlangen wel kunnen hebben. Al wordt het hen door de Heere niet toegestaan, maar ze kunnen weleens verlangen om het Evangelie te mogen prediken. Want dat is ook iets moois! Denk maar aan die mooie psalm 119: *Ik heb anderen al de rechten van Uw mond met lust verteld, hen vlijtig onderwezen. Uit al de schat van het grote wereldronde is nooit die vreugd in mijn gemoed gerezen, die ik in Uw getuigenissen vond. Door mij betracht en anderen aangeprezen.*

Al hoeft je natuurlijk niet persé dominee of zending te zijn om dat te doen. Ook op je werkplek, ook tijdens je studie kun je aan andere mensen het Evangelie brengen. Wat zeg ik? Dat is zelfs onze plicht! Lees Spreuken 24:11 Red degenen, die ter dood gegrepen zijn; want zij wankelen ter doding, zo gij u onthoudt. Die overtuiging had Daniël toen hij zei: breng de wijzen van Babel niet om. Lijk jij op Daniël?

M.A. Kempeneers
makempeneers@kliksafe.nl

En als we zelf de genade van de Heere hebben mogen ontvangen, dan gunnen we dat onze naaste ook.

Vragenrubriek

Onbekende psalmen

Er is nogal wat geschreven over dit onderwerp en u moet niet denken dat ik mij daarom geroepen voel om er ook nog van mijn kant iets over te zeggen. Jonge mensen stelden mij de vraag of het niet goed is om zondags te oefenen met het zingen van onbekende psalmen, want, zo stelde men, we laten heel wat versjes liggen. Het is een vraag waar ik toch wel even op in wil gaan. Bij deze dan. Eigenlijk is de uitdrukking verkeerd. We bedoelen natuurlijk psalmen met onbekende *melodieën*. Vanwege de onbekende melodie zingen we sommige psalmen nooit of soms. Nu vind ik zelf dat sommige psalmen gewoon geen mooie melodie hebben. Ja, smaken verschillen. Maar door een

onbekende melodie blijven heel wat versjes onbekend. Wie kent bijvoorbeeld het volgende versje:

Mijn ogen treuren om mijn leed,
Om al mijn angst, om al mijn lijdén.
O HEER' wil mij van straf bevrijden.
Ach toon U tot mijn hulp gereed.
'k Smeek dag aan dag om Uw ontferming.
Leen mij de hand tot mijn bescherming.

Dat is jammer. Natuurlijk kan ik deze psalm rustig eens opgeven als dat zo uitkomt. Maar dan wordt die psalm wel al stuntelend en aarzelend gezongen, met de neus in het psalmboekje. En ik vind

persoonlijk dat een psalm behoort gezongen te worden met opgeheven hoofd.

Moet ik de genoemde, onbekende psalm de zondag daarop dus weer laten zingen? Het gemiddelde muzikaal niveau van de gemeenten in acht nemend wordt er na 10 keer oefenen nog gestunteld. En psalmmelodieën oefenen vind ik meer iets voor een koor, dan voor een eredienst. Juist omdat een doorsnee gemeente nu niet echt muzikaal aangelegd is, vind ik het onbegrijpelijk dat sommige psalmen een ongemakkelijke melodie hebben.

Daarbij komt dat een overbekende psalm, zoals bijvoorbeeld Psalm 84, niet alleen een prachtige melodie heeft, maar ook qua inhoud

Vanwege de onbekende melodie zingen we sommige psalmen nooit of soms.

Wat kan een eenvoudige psalm je hart treffen en je tot zegen zijn.

dikwijls bij de preek past en dus gezongen kan worden. Dat geldt van veel andere psalmen niet, juist vanwege hun specifieke inhoud. Er zijn aardig wat psalmen met een onbekende melodie die op een bekende wijs van een andere psalm gezongen kunnen worden. Maar daar zijn sommige organisten weer op tegen. In Katwijk zongen we eens enkele coupletten van Psalm 7 op de wijs van Psalm 46 en ik vond dat het heel goed ging en indruk maakte. Verder wil ik er niets meer van zeggen. En iedereen mag op elk punt met mij van mening verschillen: even goede vrienden! Maar ik zou toch nog wel het volgende willen zeggen als het over het zingen in de eredienst gaat: laten we ervoor waken dat het samen zingen van een psalm niet een zingen wordt van: iedereen op zijne wijs. En dan bedoel ik met wijs niet melodie maar wijze, manier. Laat de samenzang ook echt *samenzang* zijn. Niet vooruit en niet er achteraan, ook gelijk beginnen. Het is soms psalmgezing waar het hart door wordt gekraakt in plaats van geraakt. Als dominee zit je maar zelden tussen het kerkvolk, maar

als het mij gebeurt dan valt me echt wel eens de ongelijkheid in de samenzang op. Als je in een koor zingt zal de dirigent het niet accepteren als er ongelijk wordt gezongen. Maar ach, het zijn zo maar wat opmerkingen hoor. Ik heb het liever over de grote zegen van ons psalmboek. Wat kan een eenvoudige psalm je hart treffen en je tot zegen zijn. Het is soms een preek op zich. Hoe rijk en treffend vertolken de psalmen het geestelijk leven van hen die de Heere vrezen. Welke een troost biedt de psalm op de levensweg, in het uur van de beproeving en de strijd, en in het aangezicht van de dood! Het wonderlijke van de psalm is dat het een lied is, gedicht door een kind des Heeren, maar tegelijk is het ook het Woord des Heeren! De dichter zong door de Geest geleid. Dezelfde Geest leidt ook de zanger van alle tijden en plaatsen. En wat je ook jonge mensen wel eens hoort zeggen: je komt in de psalmen de naam van Jezus niet tegen, dat is niet waar hoor! De rol des boeks is met Zijn Naam vervuld, ook de psalmrol! Want overal waar gezongen wordt van

de HEERE gaat het over God in Christus. Vergeet dat niet. Het licht van het nieuwe testament valt over het oude testament, ook wat de psalmen betreft. En om nog even op die vele onbekende versjes terug te komen: er is natuurlijk niets op tegen als u elke dag een versje leert, net zoals vroeger op de Zondagsschool. Dan leert u het versje opzeggen in plaats van zingen. En als de dominee dan eens een onbekende psalm opgeeft, dan kent u in ieder geval de woorden al. Want het gaat natuurlijk om de woorden. En als we nu eens beginnen met Psalm 28 vers 5:

Geloofd zij God, Wiens open oren
Mijn smeekstem gunstig wilde horen.
Hij is mijn sterkt' en schild in 't strijden.
'k Vertrouwd' op Hem, Hij hielp m' uit lijden.
Dies springt mijn hart van juichensstof
En zingt des Allerhoogsten lof.

K. Hoefnagel

Sprekend verleden

Abraham Hellenbroek (22)

De nederige koning David met blijdschap huppelende voor de ark des Heeren

'Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo, en zal nederig zijn in mijn ogen, en met de dienstmaagden, waarvan gij gezegd hebt, met dezelve zal ik verheerlijkt worden.'
2 Sam. 6:22

Een wedergeborene oordeelt anders dan iemand die niet wedergeboren is. Wat de één goedkeurt, veracht de ander. Een onwedergeborene vindt godsdienstigheid,

godzaligheid en nederigheid beneden zijn waardigheid. De wedergeborene zoekt daar juist zijn eer in. Een wedergeborene vindt er zijn grootste eer in de alleringste dienstknecht des Heeren te zijn, hoe verachtelijk dat ook is in de ogen van wereldse mensen. Een duidelijk voorbeeld hiervan zien we in de vrome David en de wereldse Michal. Toen de ark naar Jeruzalem werd

gebracht, huppelde David met alle macht voor het aangezicht des HEEREN. Michal zag dit en verachtte David in haar hart. Michal wierp dat David voor. Zij nam hem kwalijk wat hij gedaan had. Maar David oordeelde hier heel anders over. Hij zegt in onze tekst dat hij zich nog geringer zal houden. God heeft David koning gemaakt in de plaats van Saul. David wil gerekend worden onder Israël, het volk

des Heeren. David wil voorganger van het volk zijn. Hij wil tot voorbeeld zijn in het dienen van de Heere. David spreekt het uit dat hij zich niet teveel vernederd heeft, hij wil zich nog meer vernederen.

Nederigheid

In onze tekst staat: 'Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo.' Michal vond het te nederig voor koning David dat hij zich gemengd had onder het volk, gekleed in een linnen lijfrok. Maar in het oog van David is dat nog niet gering genoeg. Hij wil zich nog geringer houden dan alzo. David voelde zoveel rust en vrede in datgene wat hij gedaan had, dat hij nog geringer wilde worden in het vervolg. Een godzalige kan in eigen oog niet te klein zijn voor de Heere, hij wenst hoe langer hoe kleiner te worden. David voegt er nog aan toe; 'En ik zal nederig zijn in mijn ogen.' David denkt niet hoog, maar gering en nederig van zichzelf. Nederigheid vloeit voort uit beleving van eigen onwaardigheid en een besef van Gods heerlijkheid.

In vergelijking met God is de ziel als niets. Dat mondt uit in een zeer nederige onderwerping en een diepe verootmoediging voor Gods aangezicht. Er is veel reden om nederig te zijn: wat is het schepsel vergeleken met de Schepper? Abraham beschouwt zichzelf als stof en as. Wat is de onheilige zondaar vergeleken met de heilige God? De mens is een onheilig en verdoemelijk schepsel. Hij is alle gemeenschap met de Heere onwaardig. Dit zien we duidelijk bij de tollenaar in de tempel en bij de verloren zoon. Er woont in de gevallen mens niets goeds. De mens heeft dus een geringe en zondige natuur. Die mens herkent zich in Petrus die het uitspreekt: 'Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens.' Hij is de allerminste weldaden onwaardig. Denk aan Psalm 8:5 'Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt?' Het allerminste in het dienen van de Heere wordt dan als de allergehoogste eer gerekend. Gods kind acht zich niet te groot met de

geringste mensen de Heere te dienen. Gods kind acht de allerminste uitnemender dan zichzelf. Hij vindt zichzelf de alleronwaardigste en met Paulus de voornaamste der zondaren. Hij vindt het een eer met de geringsten gerekend te worden. Het allerverachtelijkste in de dienst des Heeren vond David nog een te grote eer. David wil nog geringer zijn dan te huppelen voor de ark in een linnen lijfrok. David acht zichzelf niet te groot om met Israël gerekend te worden. Al was hij koning, in de dienst van de Heere acht hij zich niet meer dan één van zijn onderdanen.

David vindt het een eer in de dienst des Heeren gelijk te wezen aan de allerminste dienstmaagd en dienstknecht. 'En met de dienstmaagden, waarvan gij gezegd hebt, met dezelve zal ik verheerlijkt worden.' Dit kan verschillende betekenissen hebben. De dienstmaagden zullen David prijzen en liefhebben omdat hij zich zo gering en nederig gedragen heeft. Het kan ook betekenen dat David het een eer vindt onder de geringste dienstknechten en dienstmaagden des Heeren gerekend te worden en met hen de Heere te dienen. Van keizer Theodosius is bekend dat hij het een grotere eer vond en er zich meer in verheugde een lidmaat van de Kerk te zijn dan keizer van Rome te zijn. Tenslotte betekent het ook dat David in het hiernamaals met die dienstmaagden verheerlijkt zal worden. Dan kan David hen in dit leven toch niet verachten. De Heere heeft Zijn meeste kinderen onder geringen en verachten. Zij zullen veel rijken en aanzienlijken voorgaan in het Koninkrijk Gods. We zien in David een wonderlijk voorbeeld van geringheid en nederigheid. De volgende woorden getuigen van zijn nederigheid: 'Wie ben ik, Heere HEERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hertoe gebracht hebt?' 2 Sam. 7:18. Dit is iets groots en zeldzaams in een koning. David hoedde eerst schapen en was tot koning verheven. Het paste David gering over zichzelf te denken. Maar de praktijk van het leven laat vaak het tegenovergestelde zien. Als

niet komt tot iets, is het allemans verdriet en kent zichzelf niet.

Toepassing

Er zijn zoveel mensen die veel op hebben met zichzelf. Zij kennen de Heere niet in Zijn hoogheid en majesteit en zijn niet als niets geworden voor Zijn aangezicht. Zij kennen zichzelf niet in hun onwaardigheid en verdoemelijkheid, zij hebben grote gedachten van zichzelf en van eigen gaven. Zij verheffen zich boven anderen, zij menen wijzer en godzaliger te zijn dan anderen, zij weten niet wat het is de ander uitnemender te achten dan zichzelf. Zij lijken op de fari-zeëer in de tempel. Al die hoog van hart is, is de Heere een gruwel.

De Joden zeggen in hun geschriften dat diegenen die een goed oog, een neergebogen geest en een nederige ziel hebben, discipelen zijn van Abraham, maar die een kwaad oog, een trotse geest en een verheven ziel hebben zijn kinderen van Bileam. Zoek navolgers van Abraham te zijn. Tracht niet naar hoge dingen, maar voegt u tot de nederige, naar de vermaning van Paulus. Zie het voorbeeld van de Heere Jezus. Hij heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen. Hij is heel Zijn leven een voorbeeld geweest van nederigheid. Hij heeft het Zijn discipelen ingeprent door hun voeten te wassen. Volg Jezus na en leer van hem dat Hij zachtmoedig is en nederig van hart.

Kenmerken van ware nederigheid. De ware nederigheid is van buiten te zien. Die nederigheid komt uit in de omgang met mensen, maar bijzonder in het naderen tot de Heere. Wie echt nederig is spreekt van onwaardigheid en onvolmaaktheid en roemt de majesteit, heerlijkheid en grootheid van God. De nederige toont de naaste uitnemender te achten dan zichzelf. In de dienst des Heeren is het genoeg, ja zelfs teveel, de geringste plaats in te nemen. De ware nederigheid zetelt in het hart. Denk aan de woorden van de Zaligmaker: Leert van Mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Kleine gedachten van zichzelf vanwege eigen zondig-

David vindt het een eer in de dienst des Heeren gelijk te wezen aan de allerminste dienstmaagd en dienstknecht.

*Wij zijn stof
en as, ijdelheid
en minder als
niet.*

heid en geringheid vergeleken met de heerlijkheid en heiligheid van God. Een nederige ziel onderwerpt zich volkomen aan de wil en beschikking van God, hoe het dan ook gaat. Er is verzaking van eigen wil. Hij weet zich als een potscherf in de hand van God, Die met hem doen mag zoals goed is in Zijn ogen. Niets in de wereld acht hij zo hoog als God. Een kruimeltje genade is het allerhoogste geluk. Vanwege zijn geringheid is hij de minste gemeenschap en weldaden van God onwaardig. Hij herkent zich in de hoofdman over honderd die het zei dat hij niet waardig was dat de Heere onder zijn dak zou ingaan. Het geringste dat de Heere hem geeft is groot in zijn ogen, al ziet hij dat anderen meer krijgen. Hij wil hoe langer hoe nederiger worden: hij wil zich nog geringer houden dan alzo.

Hij klaagt over verheffing van zijn hart en begeert al nederiger te worden. Het is zoals staat in Psalm 19:14 'Houd uw knecht ook terug van trotsheden.' Vergeleken met de naaste acht hij zichzelf graag de minste. Hij vindt het een eer onder de dienstknechten en dienstmaagden des Heeren geteld te worden. Met hen wil hij graag verheerlijkt worden. Legt uw hart naast deze kenmerken van ware nederigheid. Kent u dit of niet?

De heilige geringheid van de ziel behaagt de Heere. Wie oog heeft voor eigen geringheid en zondigheid, heeft geen stof tot zelfverheffing. Wij zijn stof en as, ijdelheid en minder als niet. Koning Filippus van Macedonië werd dagelijks toegeroepen: gedenk dat gij een mens zijt! Wij zeggen: dat gij een zondig mens zijt.

Wie daar steeds aan denkt, kan niet anders dan nederig zijn. Wie steeds de heerlijkheid en majesteit van God voor ogen stelt, kan niet anders dan heel nederig zijn. Deze nederigheid is betamelijk, noodzakelijk en Gode welbehaaglijk. De Heere verbindt aan deze nederigheid een rijke belofte: de Heere ziet immers de nederigen aan. "Verneedert u voor de Heere en Hij zal u verhogen. Ja, Hij zal u die hier in ware geheiligde nederigheid voor Zijn aangezicht gewandeld hebt eens met Zijn dienstmaagden en dienstknechten verheerlijken. En waart gij hier de minste, gij zult daar dan een van de meeste zijn in het Koninkrijk Gods, wanneer gij met David en alle gezaligden altoos verheerlijkt zult leven voor de troon."

A. van Heteren

Religieuze gevoelens (1)

Inleiding

In dit uitgebreide artikel willen we aandacht geven aan een boek van Jonathan Edwards getiteld "Religieuze gevoelens." De ondertitel van het kloeke, inhoudsrijke, soms wel wat breedspakige boek luidt: 'Over geloof en gevoel.' De auteur Jonathan Edwards maakt in dit boek onderscheid tussen het ware werk van genade en het nabijkomende werk. Niet alle religieuze ervaringen zijn door de Heilige Geest gewerkte ervaringen. Dat gold niet alleen voor de tijd van Jonathan Edwards (hij leefde van 1703-1758), dat geldt ook voor onze tijd. We hebben de geesten te toetsen of ze uit God zijn. Er dient onderscheiden te worden tussen ware en valse godsdienst. Het is een goede zaak hierbij het standaardwerk van Jonathan Edwards te betrekken. In de inleiding van de hand van de auteur lezen we op blz. 20 het volgende: "Wat ik nu voor ogen heb, is het karakter en de kenmerken aan te tonen van de genadige werkingen van Gods Geest, en te laten zien waarin deze verschillen van alle

werkingen in de menselijke geest die niet zaligmakend zijn." Op blz. 24 lezen we: "Ware godsdienst bestaat grotendeel uit heilige gevoelens." In het boek behandelt de auteur eerst kenmerken die niet kunnen bewijzen of godsdienstige gevoelens voortkomen uit genade. Daarna beschrijft hij kenmerken van ware genadige en geheiligde gevoelens.

Historische achtergrond

Jonathan Edwards heeft in de gemeente van Northampton (Noord-Amerika), waar hij als predikant mocht arbeiden, een belangrijk aandeel gehad in godsdienstige opwekkingen die met godsdienstige gevoelens gepaard gingen. In de tijd van Edwards was er sprake van twee uitersten wat de mening over de godsdienstige gevoelens betreft. Het ene uiterste was dat alle godsdienstige gevoelens als uitnemende oefeningen van ware genade beschouwd werden. Maar bij sommigen waren deze hoge gevoelens op niets uitgelopen, zij keerden terug tot hun oude leven zoals een hond tot

zijn uitbraaksel terugkeert. Dit veroorzaakte een ander uiterste: het verwerpen van alle godsdienstige gevoelens. Edwards ziet hierachter het werk van de satan. Eerst strooide satan onkruid tussen de tarwe door valse en ware godsdienstige gevoelens met elkaar te vermengen. Satan vermengde de valse gevoelens met de werken van Gods Geest. Toen dat openbaar kwam paste de satan een andere methode toe: hij wilde doen geloven dat alle gevoelens en aandoeningen in de godsdienst waardeloos zijn. Op die manier verwordt de godsdienst tot een dode formaliteit. Terecht stelt Edwards op blz. 58 "Alhoewel er in de ware godsdienst inderdaad ook nog iets anders moet zijn dan alleen gevoelens, bestaat de ware godsdienst toch in zo grote mate uit gevoelens dat er zonder hen geen ware godsdienst kan bestaan. Wie geen godsdienstige gevoelens bezit, is geestelijk dood, en is geheel verstoken van de krachtige, levendige en zaligmakende invloeden van Gods Geest in zijn hart. Zoals er geen ware godsdienst

bestaat waar uitsluitend gevoelens zijn, zo bestaat er ook geen ware godsdienst zonder godsdienstige gevoelens.”

Gevoelens van Israël

Het volk Israël was zeer aangedaan door Gods genade toen zij het wonder hadden gezien dat de Heere voor hen bewerkte bij de Rode Zee. We lezen daarvan op blz. 69 “Zij zongen daar Gods lof. Ondanks dat vergaten zij spoedig Zijn werken. Zo waren zij opnieuw zeer aangedaan bij de berg Sinaï, toen zij zagen hoe God Zich daar op wonderbare wijze openbaarde. En ze schenen daardoor krachtig toegewijd te zijn in hun gemoed. Toen God hun Zijn heilig verbond voorstelde, antwoordden zij met grote bereidwilligheid en zeiden: ‘Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen, en gehoorzamen.’ Maar hoe spoedig kwam er een eind aan deze grote bereidwilligheid en toegewijde gevoelens! Hoe spoedig wendden zij zich tot andere goden, en juichten en schreeuwden rondom hun gouden kalf!” Bij velen van het volk Israël was er wel sprake van godsdienstige gevoelens, maar niet van zaligmakende genade.

Gevoelens ten aanzien van Jezus

We lezen op de blz. 69 en 70 een treffend voorbeeld van religieuze gevoelens die een zeer hoog niveau hebben bereikt en toch niets van de ware religie in zich hebben. “Wat was de schare aangedaan en zeer opgetogen door het wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood. Ze gaven Jezus een machtig eerbetoon toen Hij weldra Jeruzalem binnenreed. Ze maakten Christus op bijzondere wijze groot. De grond was niet goed genoeg om te betreden voor de ezel waar Hij op reed. En daarom sneden zij takken van de palmbomen en strooiden die op de weg. Ja, zij trokken hun klederen uit, spreidden ze op de weg en riepen met luider stem: ‘Hosanna. De Zone Davids! Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!’ , zodat het weerklonk in de gehele stad, en allen in oproer bracht.” De mening van

de schare veranderde in korte tijd. “En hoe snel kwam er een eind aan dit eerbetoon! Al deze dingen waren bedwongen en verstorven toen deze Jezus gebonden stond, met een spotkleed en een doornenkroon, om bespot, bespuwd, gegeseld, veroordeeld en ter dood gebracht te worden. Inderdaad, er was opnieuw een groot en luid geroep onder de schare, evenals tevoren, maar nu van een geheel andere aard. Het was geen ‘Hosanna, hosanna’, maar ‘Kruist Hem, kruist Hem.’

Godsdienstige gevoelens van Bileam

Een mens kan zonder genade ernstige godsdienstige verlangens hebben. Op blz. 98 bespreekt de auteur de verlangens van Bileam. “Zo kan een mens zonder genade ernstige godsdienstige verlangens hebben, net als Bileam, die zijn begeerten uitsprak toen hij een buitengewoon zicht kreeg op de gelukkige toestand van Gods volk, in onderscheid van de rest van de wereld. Num 23:9-10: ‘Want van de hoogte der steenrotsen zie ik hem, en van de heuvelen aanschouw ik hem; ziet, dat volk zal alleen wonen, en het zal onder de heidenen niet gerekend worden. Wie zal het stof van Jakob tellen, en het getal, ja, het vierde deel van Israël? Mijn ziel sterve de dood der oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne!’ Zij kunnen ook een sterke hoop hebben op het eeuwige leven, net als de Fari-zeëen.”

Schijnbare overtuigingen en vertroosting

Op blz. 115 schrijft de auteur over een bepaalde volgorde van overtuigingen en vertroosting die als een ontwijfelbaar bewijs van genade worden gezien, maar het niet hoeven te zijn. “De ervaring bevestigt duidelijk dat het geen zeker bewijs van genade is als de schijnbare overtuigingen en vertroosting van een persoon elkaar opvolgen op een manier en volgorde die vaak bij de ware bekeerden wordt waargenomen. Ik beroep mij op al die predikanten in dit land die in de recente buitengewone periode en seizoen

veel gelegenheid ontvingen om met zielen te handelen. Zijn er niet velen geweest die een oprecht verslag van hun ervaringen hebben gegeven, die volgens de regels bekeerd schenen te zijn, dat wil zeggen met overtuigingen en gevoelens die elkaar precies opvolgden op de manier en volgorde die normaal gesproken gehouden wordt voor de manier van werken van Gods Geest in de bekering, die later toch onbekeerd bleken?” Wel tekent de auteur aan dat op grond van Schriftuurlijke principes duidelijk kan worden aangetoond dat een zondaar niet oprecht Christus als zijn Zaligmaker kan ontvangen als hij niet overtuigd is van zijn zonde en ellende, zijn leegheid en hulpeloosheid en zijn rechtvaardige woestenij van eeuwige verdoemenis.

Het krijgen van teksten

Er zijn mensen die plotseling en op een buitengewone manier enkele teksten in hun gedachten krijgen, die de toestand verklaren waarin zij verkeren. We lezen hiervan op blz. 292 dat die teksten hun direct verklaren dat hun zonden zijn vergeven, of dat God hen liefheeft en hen zalig zal maken. Het kan zijn dat zij een reeks van teksten achter elkaar in gedachten krijgen met hetzelfde doel. Dit brengt die mensen tot de overtuiging dat het de waarheid is. We lezen dan op blz. 293 “Maar er is in werkelijkheid (zoals hiervoor reeds aangetoond) geen enkele Schriftplaats die in directe zin, of op enige andere wijze, verklaart dat enig mens in een goede staat verkeert, dan alleen bij wijze van gevolgtrekking. Daarom is dit inzicht niets anders dan een droombeeld en het geheel is bedrog, in plaats van een werkelijk zicht op de waarheid van Gods Woord. Werkelijk de waarheid van Gods Woord te zien, is de waarheid van het Evangelie te zien. Dat is de heerlijke leer die Gods Woord bevat aangaande God en Jezus Christus, en de weg der zaligheid door hem, en de wereld der heerlijkheid die Hij is ingegaan en gekocht heeft voor al degenen die geloven. Het is geen openbaring dat die en die bepaalde mens een ware christen is en naar de hemel

zal gaan. Daarom komen gevoelens die slechts voortkomen uit zo'n overtuiging van de waarheid van Gods Woord voort uit bedrog en niet uit ware overtuiging, en zijn ze dientengevolge misleidend en ijdel."

(wordt vervolgd)

A. van Heteren

N.a.v. Jonathan Edwards, Religieuze gevoelens, gebonden, 523 blz., € 24,95, Uitgeverij Om Sions Wil, Gouda, ISBN 978-94-91586-10-1.

Boekbespreking

Ds. A.K. Wallet, De Christenreis naar de eeuwigheid, n.a.v. John Bunyan, 66 blz., € 3,50, te bestellen bij akwallet@klikesafe.nl

Ds. A.K. Wallet is voorzitter van de mannenvereniging in Leerdam

Steun het evangelisatiewerk in Gent

en bestel uw boeken bij ons.

Uw bestelling ontvangt u binnen twee dagen thuis.

Email:

webwinkel@evangelischcentrum.be
Telefoon (0032)92230560

en is op deze vereniging de Christenreis aan het behandelen. Daartoe heeft hij een schetsenboekje samengesteld. Bij deze schetsenbundel is het wel noodzakelijk zelf een exemplaar van de Christenreis te lezen. Bij elk hoofdstuk in de schetsenbundel staan een aantal vragen. Het is een goede zaak in verenigingsverband de Christenreis te behandelen. Daarbij kan de besproken schetsenbundel goede diensten bewijzen. Bij de laatste schets zijn negen vragen opgenomen. Om u enigszins een indruk te geven neem ik de vragen 7 t/m 9 over: "7. Onkunde schijnt wel snel de overkant de bereiken, maar het is IJdele hoop. Lukas 13:22-30. a.Niet kunnen, waar wijst dit op? b.Kloppen, maar niet open gedaan worden, Matt. 25:11,12. C.Waaraan kunnen we denken bij: In Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken? Hoe ontvangt de goddeloze het sacrament? NGB, art. 25. 8.Hij verstomde, zie Matth. 22:12. Wat had deze man geweigerd? 9.Er loopt een weg vanaf de stad Verderf naar de hel, maar ook vanaf de hemel? Hoe kunnen we weten dat we op de goede weg zijn?"

De Verrassing
Bungalowpark

Zoek en boek uw Texel-vakantie!

Texel op zijn best!

www.deverrassing.nl
Of bel: 0222 31 89 06

Rust en ontspanning in de prachtige Vulkaaneifel!

(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

Ruime appartementen te huur

Inl.: 0049-6594258990 en www.huizesolagratia.nl

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar en in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

Huishoudelijke hulp

"Wat heerlijk dat mijn woning op orde is"

Huishoudelijke hulp door medewerkers met een reformatorische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **verpleging & verzorging**

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 15,00 per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar. Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646